

THE
FUTURE
EQUAL

DE DOLLE
MINNA'S

ZIJN
TERUG!

The background of the page is filled with dense, red, hand-drawn scribbles that resemble tall grass or abstract brushstrokes, creating a textured, artistic backdrop for the title.

ER MOEST WEER IETS IN DE FIK

Sia Hermanides

Op twaalfjarige leeftijd vierde ik net als de rest van het land Koninginnedag en werd ik aangerand door een man, hij stopte zijn hand in mijn onderbroek. Ik had een kort rokje aan en dacht dat ik het er zelf naar gemaakt had.

Ik schaamde me en heb er altijd over gezwegen.

Al van jongs af aan maak ik me druk om ongelijkwaardigheid en onrecht. 'Vieze hoer! Vuile slet!' Hoe vaak die woorden wel niet naar mijn hoofd zijn geslingerd op straat. Ik ben filmmaker geworden omdat ik verhalen en diverse beelden van vrouwen miste op het scherm, dus toen ik gevraagd werd om een tv-serie te maken over de Dolle Mina's, stond ik gelijk aan. Ik nam contact op met Mina's van het eerste uur, onder wie Marjan Sax, Rita Hendriks, Hillie Molenaar, Huub Philippens, Dunya Verwey en Claudette van Trikt. In de jaren zeventig schudden zij met Dolle Mina heel Nederland wakker. Ze staken een korset in de fik, bestormden kasteel Nijenrode (omdat vrou-

wen hier niet mochten studeren), bonden plaskrullen af, eisten gratis crèches, floten mannen na (en ontvoerden er zelfs een!). En ze strenden jarenlang voor de legalisering van abortus. Wie kent de leus 'Baas in eigen buik' niet? Ze creëerden met hun ludieke acties een nieuw bewustzijn en zetten grote veranderingen in gang. Mede dankzij hun strijd groeide ik op met de pil (anticonceptie- en morning-afterpil), werd ik gestimuleerd om te gaan studeren en iemand te zijn buiten 'de vrouw van' of een moeder. Want:

Als je nu ongewenst zwanger raakt, ben je niet meer veroordeeld tot de breinaald(!).

Als je nu trouwt hoef je niet te stoppen met studeren of werken.

En maandag is geen verplichte 'wasdag', maar een (mogelijke) werkdag. We kunnen hier nu zelf over beslissen! De keuze is aan ons!

Maar toen ik begin januari 2025 Mina's van het eerste uur Dunya (78) en Claudette (76) ontmoette, gebeurde er iets. Het vuur ging (weer) aan. We beseften dat veel onderwerpen waar Dolle Mina zich hard voor heeft gemaakt, nog steeds akelig actueel zijn.

Nog steeds zijn vrouwen* niet veilig op straat.

Nog steeds is er een loonkloof.

Nog steeds is er geen gratis kinderopvang.

Nog steeds is het aantal vrouwen op topposities disproportioneel laag.

Nog steeds is het mannenlichaam de norm in de gezondheidszorg.

Nog steeds is er seksisme.

Nog steeds is er vrouwenhaat en neemt die zelfs toe.

Nog steeds is een vrouw niet veilig thuis (met huiselijk geweld en femicide tot gevolg).

Bovendien is het recht op abortus (waar Dolle Mina zo hard voor heeft gestreden!) meer dan ooit een discussiepunt. Zo besloot het Hoogerechtshof van de Verenigde Staten in 2022 het landelijk recht op abortus terug te draaien. Ook in Nederland lijkt het alsof we teruggaan in de tijd. Nederland zakte in 2025 vijftien (!) plekken op de Global Gap Gender Index, slechts één plek boven Amerika.

Waarom blijven we zo stil? Waarom komen we niet massaal in verzet? Het was tijd om weer in actie te komen én er moest iets in de fik!

Diezelfde avond stuurde Dunya mij een foto van een brandende theedoek: *'Ik weet nog hoe het moet!'* schreef ze. Ze had in haar tuin een proefverbranding gehouden, met ethanol (geen benzine). Eens een Dolle Mina, altijd een Dolle Mina... Claudette ging op zoek naar een vintagewinkel voor een korset en ik maakte een Instagram-pagina aan: @dollemina2025.

Daar stonden we dan, drie dagen later in de regen, met een korset, een speech en een megafoon voor het Wilhelmina Drucker-monument. Op 23 januari, precies 55 jaar nadat de Dolle Mina's voor het eerst in actie kwamen. We staken opnieuw een korset in de fik en riepen op tot een revival van de 'Dolle Mina

Spirit'!

En zo geschiedde. Een kleine vonk mondde uit in een groot feministisch vuur. Binnen no time sloten honderden en uiteindelijk duizenden Mina's zich aan van Zeeland tot aan Groningen. Mina's van 8 tot 88 jaar (en daarboven). Afgelopen maand sloot er nog een Mina van 93 jaar aan.

Samen fietsten we door heel het land voor veiligheid en eisten de nacht op, renden topless het water in – WIJ SCHAMEN ONS NIET! –, sprongen over de loonkloof, liepen acht weken lang de mars tegen femicide, stonden op tegen antiabortusdemonstranten, ontketenden een streamingstrijd tegen haat, wonnen met het nummer 'Vrijheid, gelijkheid en zusterschap' van Sophie Straat én schreven dit Minafest.

Dit Minafest is een bundeling van stemmen van Dolle Mina's van vroeger én nu. Samen pakken we de strijdbijl op en eisen we aandacht voor onze speerpunten. Want...

- Elke acht dagen wordt er een vrouw vermoord, maar Nederland heeft nog steeds geen adequaat beleid.

- In de medische wereld is de man nog steeds de norm.

- Slechts 9 procent van de stellen verdeelt het huishouden gelijkwaardig. 9 procent! (Drie keer raden wie nog steeds de meeste luiers verschoont, de was doet en het haardotje uit het doucheputje vist, terwijl de helft van de heterostellen dat anders wil.)

- Talloze betekenisvolle vrouwen – van literai-

re schrijvers tot verzetsheldinnen – zijn onzichtbaar of uit de geschiedenis gewist.

• Vrouwen van kleur, transvrouwen en vrouwen met een beperking strijden tegen een dubbele muur: zij worden vaker gediscrimineerd, zijn vaker slachtoffer van geweld en verdienen het minst van iedereen.

• Ondanks een hoger opleidingsniveau bekleden vrouwen slechts 28,8 procent van de hogere leiderschapsfuncties.

• En hoezo staat – na al die jaren! – abortus nog steeds in het Wetboek van Strafrecht?

‘VERWORVEN RECHTEN KOMEN TE VOET EN GAAN TE PAARD.’

We kunnen niet langer achteroverleunen! Het is hoog tijd om in actie te komen.

Vrouwen willen vóóruit, niet terug!

* Dolle Mina komt op voor iedereen die last heeft van misogynie en andere vormen van genderongelijkheid en gendergerelateerd geweld. Dat gaat om vrouwen maar ook andere gemarginaliseerde mensen zoals non-binaire mensen, trans mannen en intersekse personen die zich niet als vrouw identificeren. Met vrouwen bedoelen wij *alle* vrouwen. Dus niet alleen cisgender, niet-intersekse vrouwen, maar ook trans vrouwen en intersekse vrouwen. Vrouwen van kleur en witte vrouwen. Vrouwen met en zonder een beperking, met verschillende seksuele oriëntaties, leeftijden, klassen, religies, nationaliteiten, migratie-achtergronden, opleidingsniveaus en -typen. Vrouwen op de vlucht, vrouwen die te maken hebben met dak- en thuisloosheid, vrouwen die in zorginstellingen of gevangenissen verblijven. We zijn solidair met *alle* vrouwen in situaties van armoede, oorlog en onderdrukking. Hun strijd is onze strijd.

WAT IS FEMINISME? EN WAT IS HET VOORAL NIET?

Yosha Minken en Maddy Falkmann

- ✗ Feminisme is mannenhaat.
- ✗ Feminisme is alleen voor vrouwen.
- ✗ Feminisme is streven naar vrouwelijke dominantie.
- ✗ Feminisme is een aanval op traditionele keuzes.
- ✗ Feminisme is één enkel, vastomlijnd standpunt.

- ✓ Feminisme is vechten voor gelijke rechten voor iedereen.
- ✓ Feminisme is het herkennen en bestrijden van ongelijkheid en discriminatie.
- ✓ Feminisme is opkomen voor lichamelijke autonomie en keuzevrijheid.
- ✓ Feminisme is solidariteit tonen met ieder een, ook binnen de eigen gemeenschap.
- ✓ Feminisme is het bevorderen van sociale, politieke en economische gelijkheid tussen alle genders.

1917 Alleen gekozen worden. Niet zelf stemmen.

KIESRECHTSTRUD

1838 Wet: getrouwde vrouw = **HANDELINGSONBEKWAAM**
Ik heb geen rechten meer.

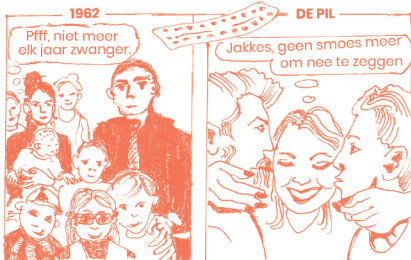

1870 manifest: gelijkrecht voor allen

Ik heb alleen
recht op huishoudgeld.
Hij beslist over de kinderen

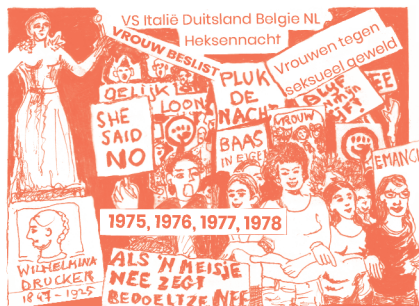

1957 getrouwde vrouw **niet**
meer handelingsonbekwaam

1967 Joke Smit: Het onbetagen van de vrouw

Gelijke verdeling werk + zorg

2025 Wij eisen abortus in de grondwet!

© 2025

Concept en strip Ine Poppe, tekst en research Suzanna Jansen,
digitale bewerking Eva Schippers

DE DOLLE MINA'S KOMEN INNEN

Lisa Loeb

Mijn oma vertelde aan het einde van haar leven vol trots over haar tijd bij de Dolle Mina's. Hoe ze in de jaren zeventig de barricaden op was gegaan. Hoe ze had gestreden voor vrouwenrechten en 'Baas in Eigen Buik'. Met twinkelende ogen vertelde ze dat ze mannen had nagefloten op de Dam om ze een koekje van eigen deeg te geven, en dat ze vooraan stond toen het korset bij het beeld van Wilhelmina Drucker in de hens ging. Ze beschreef de geur van het brandende textiel, het gejoel, de euforie van de revolutie.

Of dit ooit echt gebeurd is, weten we niet zeker. Toen mijn oma deze heldhaftige verhalen vertelde, leed ze al een aantal jaren aan alzheimer. Mijn moeder had haar in de jaren zeventig ook nooit over enige protestactie gehoord. Maar hoewel mijn oma geboren was in 1920 en na haar huwelijk noodgedwongen huisvrouw was geworden, was ze wel altijd heel feministisch en heeft ze haar dochters geleerd om voor

een andere invulling van hun leven te kiezen – om te studeren en financieel onafhankelijk te worden. Of ze nou echt aanwezig is geweest bij de iconische acties van de Dolle Mina's of dat ze er in gedachten naartoe is gevlucht, ze onderschreef de idealen van de originele verzetsgroep volledig.

Het is veelzeggend dat ze ondanks haar dementie steeds weer over de Dolle Mina's begon. Mijn oma had door haar ziekte helemaal geen kortetermijngeheugen meer, vergat steeds meer namen en gezichten, maar ze bleef maar over de Dolle Mina's praten. De actiegroep moet zo'n fundamentele snaar bij haar hebben geraakt, dat die zelfs de sloopkogel van haar dementie overleefde. Haar geheugen was gewist, maar haar waarden waren glashelder

En nu, ruim vijftig jaar later, zijn de Dolle Mina's terug, en ben ik zelf Dolle Mina geworden. Want de strijd die mijn oma al dan niet zelf heeft gestreden, is helaas actueler dan ooit. En net als mijn oma aan alzheimer leed, zo lijdt Nederland aan geheugenverlies als het gaat om vrouwenrechten. **We zijn vergeten hoeveel strijd er nodig was voor rechten die we nu als vanzelfsprekend beschouwen. En hoe kwetsbaar die verworvenheden eigenlijk zijn.**

We vertellen onszelf graag het sprookje dat de strijd voor vrouwenrechten in Nederland voltooid is. Dat we dat klusje geklaard hebben in de jaren zeventig. Dat we in een gidsland wonen waar mannen en vrouwen gelijk zijn, waar tolerantie door de grachten

stroomt en waar gender, huidskleur of de wijk waarin je woont je kansen niet langer bepaalt. We kijken naar de zwart-witfoto's van de Mina's en denken: check, voltooid verleden tijd. Vrouwen kunnen hier toch een bankrekening openen en naar school, wat valt er dan nog te bevechten? Is dat feminisme niet een beetje doorgeslagen?

Dat verhaal is geen feit. Het is een frame. En het is een gevaarlijk frame. Want Nederland is helemaal geen gendergelijk gidsland. We staan al decennia stil. Sterker nog: we worden aan alle kanten ingehaald.

In 2025 kelderde Nederland vijftien plaatsen op de Global Gender Gap Index die gelijkheid tussen mannen en vrouwen meet. We staan nu op plek 43, achter Trumps Amerika, waar vrouwenrechten actief worden afgebroken. Iedere acht dagen wordt in Nederland een vrouw vermoord door een (ex-)partner, wat betekent dat wij de hoogste femicidecijfers van West-Europa hebben. Meer dan een miljoen mensen, in overgrote meerderheid vrouwen, worden ieder jaar slachtoffer van huiselijk geweld. We hebben nog altijd een gecorrigeerde loonkloof die enkel te verklaren is door gender, we hebben de op een na grootste pensioenkloof van Europa en het recht op abortus staat nog altijd in het Wetboek van Strafrecht.

Gendergelijkheid is in de afgelopen decennia bovendien verworpen van een collectief streven tot een individuele verplichting voor vrouwen. Zolang we vrouwen inprenten dat zij zichzelf moeten emanciperen en gewoon beter hun best moeten doen, is er geen

reden om het systeem aan te pakken dat ongelijkheid in stand houdt, of voor mannen om mee te veranderen. Er is inmiddels een complete fix-de-vrouw-industrie ontstaan. Vrouwen moeten op cursus om te 'leren onderhandelen', terwijl leidinggevenden vrouwen natuurlijk gewoon hetzelfde salaris moeten betalen voor hetzelfde werk als mannen. Misschien moeten we dáár eens een training voor ontwikkelen, want ze vinden het kennelijk erg ingewikkeld.

Ben je overwerkt omdat je een fulltimebaan combineert met het leeuwendeel van de zorgtaken? Dan ligt de oplossing ineens in mindfulness of het vinden van je innerlijke kracht en boeken als *Nice girls don't get the corner office*. Zolang vrouwen wordt wijsgemaakt dat hun uitputting een individueel probleem is dat zij moeten oplossen met burn-outcoaching en assertiviteitstrainingen, kan structurele ongelijkheid rustig buiten beeld blijven. Dan hoeft de politiek niets te doen aan onbetaalbare kinderopvang en discriminerende belastingregels, en kunnen vaders blijven doen alsof zorg geen gezamenlijke verantwoordelijkheid is.

Dat is geen emancipatie. Dat is een individu de schuld geven van een collectief probleem.

Maar zoals Women Inc. terecht zegt: **don't fix the women, fix the system.**

Het is de hoogste tijd, tijd voor collectieve actie! Daarom is het van levensbelang dat we ons weer inzetten voor de feministische zaak, met demonstraties en beter politiek beleid en is het zo belangrijk dat de

Dolle Mina's terug zijn.

En hun terugkeer is geen nostalgie. Het is een urgente reactie op een alarmerende werkelijkheid: vrouwenrechten worden wereldwijd afgebroken en staan ook in Nederland onder hoge druk. De emancipatie van de Nederlandse vrouw stagneert en dreigt zelfs achteruit te gaan. We dachten altijd dat vrouwenrechten alleen maar konden verbeteren. Dat de geschiedenis zich als een lift omhoogbewoog, richting steeds meer vrijheid en meer gelijkheid. Maar in 2024 leerden we een harde les: *vooruitgang is niet automatisch. Vooruitgang moet bevochten worden en bevochten blijven worden, anders kan deze zo weer teruggedraaid worden.*

Toen het Amerikaanse Hooggerechtshof in 2022 het landelijke recht op abortus teruggedraaide dat twee generaties Amerikaanse vrouwen als een vanzelfsprekendheid hadden gekend, ging er een schokgolf door de wereld. Met één rechterlijke uitspraak werd vijftig jaar aan verworven rechten van tafel geveegd. En de gevolgen zijn dodelijk. Vrouwen die een miskraam krijgen, worden nu naar huis gestuurd om te wachten tot ze bijna dood zijn, omdat artsen bang zijn voor gevangenisstraffen. Verkrachtingsslachtoffers moeten hun staat uit vluchten voor medische zorg. Het was het startschot voor de terugkeer van de Dolle Mina's. Want we zagen dat rechten geen natuurwetten zijn. Het zijn politieke keuzes die je met een vingervinger ongedaan kunt maken.